

**BOSHLANG'ICH TA'LIM BOSQICHINING NAZARIY,
DIDAKTIK VA METODOLOGIK INNOVATSION YONDASHUVLARI:
MILLIY VA XALQARO TAJRIBA.**

Iskandarova Jasmina Jonibek qizi
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada boshlang'ich ta'lim nazariyasi hamda uning metodologiyasi haqida gap boradi. Ikki bir biriga yaqin bo'lgan tajribalarni olish hamda ular o'rtasidagi farqlarni aniqlash uslublari haqida ma'lumotlar beriladi.*

Kalit so'z: *Boshlang'ich ta'lim, metodologiya, nazariya, uslub, tajriba,*

Kirish: Boshlang'ich ta'lim bosqichining nazariy, didaktik va metodologik innovatsion yondashuvlari milliy va xalqaro tajriba mavzusi haqida tushuncha kiritishga harakat qilaman.

1. Nazariy yondashuvlar: Bu yondashuv ta'lim jarayonining asosiy nazariyalariga va nazariy bilimlarni amalda qo'llashga asoslangan. Bu yondashuvlar o'quvchilar va o'qituvchilar uchun ta'limning asosiy tamoyillarini belgilaydi.

2. Didaktik yondashuvlar: Didaktika – bu ta'lim jarayonining amaliyoti va metodologiyasi. Bu yondashuv ta'lim vositalarini va o'quvchilarga qanday qilib samarali bilim berish mumkinligini o'rganadi. Bu yondashuv yangi didaktik texnologiyalarni qo'llash orqali innovatsion usullarni ishlab chiqadi.

3. Metodologik yondashuvlar: Bu yondashuv ta'lim jarayonini rejalashtirish va amalga oshirishda foydalaniladigan metodologik usullarni qamrab oladi. Innovatsion metodologik yondashuvlar zamonaviy texnologiyalar, masalan, raqamli ta'lim platformalari va boshqa ilg'or pedagogik usullarni o'z ichiga oladi.

Milliy va xalqaro tajriba: Bu yondashuvlar nafaqat milliy, balki xalqaro tajribalarni ham o'rganishni va ularni amalda qo'llashni nazarda tutadi. Misol uchun, Finlyandiya va Janubiy Koreya kabi davlatlarning ta'lim tizimlari innovatsiyalari ko'plab mamlakatlar uchun namuna bo'lib xizmat qilmoqda.

Asosiy qism: Boshlang'ich ta'lim bosqichining nazariy, didaktik va metodologik innovatsion yondashuvlarini tahlil qilishda milliy va xalqaro tajriba muhim ahamiyatga ega. Quyida bu yondashuvlarning asosiy jihatlari yoritiladi:

Nazariy yondashuvlar

1. Bolalar psixologiyasini inobatga olish:

Milliy tajriba: O'zbekistonda boshlang'ich ta'limda bolaning yosh va individual xususiyatlariga asoslangan holda psixologik rivojlanishiga ko'proq e'tibor qaratiladi.

Xalqaro tajriba: Piaget va Vygotskiy nazariyalariga ko'ra, ta'lim jarayoni bolalarning rivojlanish bosqichlari va madaniy muhitiga moslashtiriladi.

2. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv:

Milliy tajriba: Davlat ta'lim standartlarida (DTS) o'quvchilarning shaxsiy qobiliyatlarini rivojlantirish asosiy maqsad sifatida belgilangan.

Xalqaro tajriba: Finlandiya va Yaponiya kabi mamlakatlarda o'quvchilar mustaqil fikrlash va ijodkorlikka o'rgatiladi.

Didaktik yondashuvlar

1. Integratsiya va tarmoqlilik:

Milliy tajriba: Fanlararo bog'liqlikni ta'minlash uchun integratsiyalashgan darslar tashkil etiladi. Masalan, matematika va tabiatshunoslik fanlari uyg'unlashadi.

Xalqaro tajriba: STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) yondashuvi keng qo'llaniladi

2. Faol o'quv metodlari:

Milliy tajriba: Dialogik yondashuv, muammoli ta'lim va rolli o'yinlar orqali o'quvchilarning faol ishtiroki ta'minlanadi.

Xalqaro tajriba: AQShda konstruktivistik uslub keng tarqalgan bo'lib, bunda o'quvchilar mustaqil ravishda bilimlarni kashf etadilar.

Metodologik yondashuvlar

1. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish:

Milliy tajriba: O'zbekistonda elektron darsliklar, platformalar (masalan, Ziyonet) va multimedia vositalaridan foydalanish kengaymoqda.

Xalqaro tajriba: Singapur va Koreyada sun'iy intellekt asosidagi ta'lim platformalari qo'llanilib, ta'limning individualizatsiyasi ta'minlanmoqda.

2. O'yin texnologiyalari va gamifikatsiya:

Milliy tajriba: Dars jarayoniga milliy o'yinlarni kiritish orqali bolalarning qiziqishi oshiriladi.

Xalqaro tajriba: Norvegiya va Daniyada gamifikatsiya orqali o'quvchilarning darsdagi ishtiroki va motivatsiyasi oshiriladi.

Innovatsion tajriba

1. Milliy tajriba:

“Raqamli ta'lim” dasturi doirasida raqamli resurslardan foydalanish kuchaytirilmoqda.

Yangi pedagogik texnologiyalar (masalan, kritikal fikrlashni rivojlantirish texnologiyasi) tatbiq qilinmoqda.

2. Xalqaro tajriba:

Finlandiyada ta'lim tizimining ixtisoslashmagan tizimi orqali o'quvchilarning umumiy bilim va ko'nikmalari rivojlantiriladi.

AQShda “Flipped Classroom” modeli, ya'ni o'quvchilar darsdan oldin materiallarni o'rganib, darsda amaliyot qilishga yo'naltirilgan yondashuv ishlatiladi.

Boshlang'ich ta'limdagi innovatsion yondashuvlar milliy va xalqaro tajribalarni uyg'unlashtirishni talab qiladi. O'zbekistonda milliy qadriyatlar va xalqaro standartlarni birlashtirgan holda ta'limni rivojlantirish katta imkoniyatlar yaratadi. Shu bilan birga,

bolalarning qiziqishi va ehtiyojlarini inobatga olgan moslashuvchan va ijodiy yondashuvlar muvaffaqiyatning asosidir.

Xulosa: Amaldagi usullar yangi avlod talabalari bilan unchalik samarali ishlamaydi.

Standartlashtirilgan ta'lim bolaning individual fazilatlarini va ijodiy o'sishga bo'lgan ehtiyojni hisobga olmaydi. Eski usullar bilan hal qilib bo'lmaydigan qator muammolarga qaramay, innovatsiyalarni joriy etishda qiyinchiliklar mavjud.

O'qituvchi tushunishi kerakki, innovatsion usullarni joriy etish nafaqat o'quvchilarga materialni yanada samarali o'zlashtirishga yordam beradi, balki ularning ijodiy salohiyatini rivojlantiradi. Lekin bu o'qituvchining o'z intellektual va ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarishiga ham yordam beradi. Biz zamonaviy o'qitish usuli deb atagan yangi o'qitish usuli ko'proq amaliy faoliyatga asoslangan bo'lib, o'quvchining ongini markazlashtiradi va bu ularni o'rganish jarayoniga to'liq jalb qiladi. Zamonaviy o'qitish usulida o'quv dasturini o'qitish va rejalashtirish o'quvchini asosiy maqsad sifatida ushlab turish bilan amalga oshiriladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1.T.G'offorova ."BOSHLANG'ICH TA'LIMDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK
TEKNOLOGIYALAR" "Tafakkur nashriyoti"- 2011.

2.O'zbekiston milliy ensiklopediyasi.4-tom N.A.Muslimov va
boshqalar."Innovatsion ta'lim texnologiyalari va pedagogik kompetentlik"Toshkent-
2016,147 bet

3.J.Yo'ldoshev,S.Usmonov,"Pedagogik texnologiya asoslari",T.,2004. 4-sinf
o'qituvchilari uchun ilg'or pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini
amaliyotga joriy etish bo'yicha metodik qo'llanma "Sharq" nashriyoti,Toshkent-2017.

4.Sattorov V.N (2022). Methods of shaping the culture of the teacher. Journal
Educational Discoveries and Lifelong Learning. vol 3 no.02. 36-41 (2022). ISSN(online):
2776-0995

5. Sattorov V.N (2023). Indicators of Pedagogical Competence and its Effectiveness.
International Journal of Inclusive and Sustainable Education. vol 2 no.02. 86-88. (2023).
ISSN(e): 2833-5414

6. Arapbaeva Damegul Kurbanovna, Amirova Bibisara Aubakirovna. Personal
Psychological Adaptation and its Characteristics. INTERNATIONAL JOURNAL
OF INCLUSIVE AND SUSTAINABLE EDUCATION. VOL. 2. NO 2. 2023. -P. 68-70.